

work, like two musical performances, are likely to differ, sometimes in significant ways. The varied interpretations will be valid insofar as they respect the words or notes on the page, and insofar as they represent a reasonable and defensible approach to the work.

Readers who claim to have a reasonable interpretation of a text can show that they have understood its social context, the way it functions as a social document. If we are going to treat frozen dinner instructions as poetry, for example, then we could end up with some strange cooking results. We can also make mistakes with advertising claims unless we understand that advertising is largely out to manipulate our desires for a purpose [2].

So much happens in the act of interpretation that it would be impossible to define exactly what you will do on any particular occasion when you read. Yet we can note some of the general activities of interpretation: we absorb the details of a text; we accumulate information; we make associations between ideas and events; we recognize and identify with some characters, events, and ideas, and not with others; we react with a full range of emotions from love to hate to indifference; we try to adapt the experiences of the text to our own knowledge of life, projecting ourselves into the world of the writing; we anticipate what will come next as we follow an argument or a story; we solve problems; we fantasize and put up defenses; we change our mind about the text as we read and reread it; we try to focus, centering our reading on one or two dominant ideas and impressions.

References:

1. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навчальний посібник. К.: Знання, 2008. 423 с.
2. Науменко А. М. Філологічний аналіз тексту (основи лінгвопоетики): Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / А. М. Науменко. Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. 416 с.

МОВНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ В НІМЕЦЬКИХ МЕДІАТЕКСТАХ НА ТЕМУ «KRIEG IN DER UKRAINE»

Пянковська І. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
докторант Інституту філології*

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Домінування антропоцентричного підходу в сучасних лінгвістичних студіях визначає актуальність прикладних досліджень мови і мовлення, зокрема вивчення стратегій і тактик впливу на мовну свідомість окремих індивідів і суспільства в цілому.

Саме поняття мовної свідомості, яке виникло відносно недавно, з одного боку, викликає значний інтерес лінгвістів, а з іншого, – характеризується широким спектром підходів до його тлумачення, що підкреслює багатогранність і поліфункціональність цього лінгвістичного новотвору.

Дискусійний характер цього поняття пояснюється насамперед тим, що воно перебуває в полі зору низки наук: природознавства, медицини, психології, нейро-когнітивістики, традиційної лінгвістики, психолінгвістики та інших. Ґрунтуючись на комунікативному підході до вивчення мовних явищ, мовну свідомість визначають як сукупність ментальних механізмів породження, розуміння мовлення і зберігання мови у свідомості, тобто ментальні механізми, які забезпечують процес мовленнєвої діяльності людини [1, с. 32].

У сучасному суспільстві засоби мас-медіа відіграють провідну роль у формуванні мовної свідомості, оскільки саме медіатексти не лише описують певні об'єкти чи ситуації зовнішнього світу, а й інтерпретують їх, задаючи необхідне адресанту світосприйняття, керують сприйняттям об'єктів та ситуацій, нав'язують адресату їхню позитивну чи негативну оцінку [3, с. 68]. Таким чином, засоби мас-медіа уможливають поширення будь-якої інформації та відкривають доступ до неї, сприяють соціальній взаємодії.

Значний вплив медійних технологій на психіку, культуру й суспільний устрій викликав необхідність появи такої міждисциплінарної наукової галузі як медіаекологія, яка вбачає своїми завданнями виявлення, вивчення, аналіз проблем медіа-комунікації та пошук шляхів оптимізації взаємодії суспільства і мас-медіа. Зокрема «...медіаекологія вивчає питання про те, як засоби комунікації впливають на сприйняття, розуміння, почуття та цінності людини; і як наша взаємодія зі ЗМІ полегшує або перешкоджає нашим шансам на виживання» [4, с. 10]. Ґрунтуючись на теоретичних засадах медіаекології, було здійснено лінгвістичний аналіз німецьких медіатекстів на одну з найактуальніших і найгостріших тем у світовому медіапросторі «*Krieg in der Ukraine*» з метою встановлення засобів впливу на мовну свідомість носіїв німецької мови. Об'єкт дослідження становлять медіатексти, дібрані методом суцільної вибірки, загальним обсягом близько 8 тис. слів. Предмет дослідження становлять мовні засоби вираження впливу на лексичному, синтактичному, стилістичному та прагматичному рівнях.

У результаті дослідження було виявлено, що на лексичному рівні використовується насамперед значна кількість реалій (*das Atomkraftwerk Tschernobyl, die Einwohner von Städten wie Moskau oder Sankt Petersburg, Orden «Held der Russischen Föderation»* [A], *die CSU im Bundestag* [K], «*Radio Wahrheit*», *Münchener Kino Neues Maxim* [B]), які підвищують фактологічність повідомлень. Фразеологічні сполуки на зразок *eine rasche Entscheidung fordern, an Schärfe zunehmen, für Irritationen sorgen* [Klein], *Widerstand leisten* [Kurkov], *neues Licht werfen, Rechnung tragen* [Wagner] підкреслюють категоричний характер медіатекстів. Залучення окремих слів, наприклад, лексема *Whataboutism* [Wagner] позначає одну із тактик дезінформації, яку використовує російський уряд.

З-поміж синтаксичних структур часто вживаними є складні речення, використання Konjunktiv 1 і Konjunktiv 2, що є типовим для більшості медіатекстів. Зокрема, поширеними є конструкції, в яких протиставляються дії противників (України і Росії), наприклад: *Während Selenskyj seinem Volk dankt, kündigt Russland weitere Angriffe an – auch auf Kiew* [Klein], також речення, які наголошують позицію Німеччини: *Doch nicht nur Kiew macht Druck, auch die CSU im Bundestag fordert eine rasche Entscheidung* [Klein].

Використання численних стилістичних засобів у медіатекстах посилює ефект впливу на мовну свідомість адресата. Зокрема, поширеними є епітети (*in der zerstörten Hafenstadt Mariupol, tote Soldaten* [A], *schwere Verluste* [Klein], *bei den erschöpften Flüchtlingen* [Kurkov]), порівняння (*Militärexperten sagen, dass ihr Leben wohl auch manchen Kommandanten weniger gilt als das eines orthodoxen, blonden Russen* [A]), метафори (*Der Krieg kümmert sich nicht um unsere Angst. Er nimmt uns alles weg, alles auf einmal* [B]), метонімії (*Für den Einsatz im Nachbarland hat Moskau das Angebot nachgebessert und den Lohn erhöht...* [A]), перелічення (*Sie haben Kulturerbe vernichtet, Tiere und Umwelt an die Grenze einer Katastrophe gebracht, Frauen, Kinder brutal ermordet, gefoltert, vergewaltigt, Massengräber errichtet* [B]), літоти (*...der Kreml kommuniziert alternative Erzählungen zur Faktenlage – mit Halbwahrheiten und falschen Informationen* [W]), риторичні запитання (*Sind deutsche Panzer eine schnelle Hilfe?* [Klein]), антитези (*in den Zyklen von Frieden und Gewalt, Bündnis und Verrat, Erregung und Ermattung* [von Randow]), еліпси (*...Schwer zu sagen* [Kurkov]).

Часто вживаними є мовні засоби маніпулювання відповідно до класифікації Ж. Горіної та О. Олійник [2, с. 24]: посилення на відомий авторитет (*Der ukrainische Außenminister Dmytro Kuleba fordert ..., Wirtschaftsminister und Vizkanzler Robert Habeck (Grüne) sagte...* [K], *Präsident Biden wiederholt das immer wieder..., Pentagon-Sprecher John Kirby dementierte...* [Д]), посилення на невідомий авторитет (*nach Aussage von Militärexperten* [K], *Unabhängige russische Journalisten vom Internetportal Mediasona konnten...* [A], *laut amerikanischen Medienberichten, Die zitierten Quellen aus der EU argumentieren...* [Д]), моделювання особистості адресата («*Ihr Russen, macht euch keine Sorgen, wir Kaukasier machen alles*»... [A]), тактика читання думок (*Die meisten denken...* [K]), гра у протинародність (*Man könne «die Ukraine in dem Krieg nicht alleine lassen. Sie kämpft auch für uns.»* [K]).

Лінгвістичний аналіз німецьких медіатекстів на тему «*Krieg in der Ukraine*» дав можливість визначити, які засоби впливу на мовну свідомість використовуються в медіатекстах німецьких видань, та оцінити ставлення німецького суспільства до ситуації в Україні.

На підставі проаналізованого мовного матеріалу можна зробити висновок, що німецькі мас-медіа прагнуть до об'єктивного висвітлення подій під час війни в Україні, засуджують агресію Росії та фальсифікацію і перекручування фактів з боку російських інформаційних джерел, підтримують політику німецького уряду, яка спрямована на допомогу Україні у боротьбі проти ворога. Такі акценти в німецьких мас-медіа, в свою чергу, консолідують

сприйняття і розуміння носіями німецької мови трагічних подій, які відбуваються на території України, їхнього значення для майбутнього Європи і всього людства.

Література:

1. Гапченко О. Мовна свідомість людини як об'єкт лінгвістичних досліджень. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. Вип. 20. К., 2011. С. 31-34.

2. Горіна Ж.Д., Олійник О.В. Мовні засоби маніпулятивного впливу в дискурсі соціальних мереж. «Молодий вчений». 2020. № 9.1 (85.1). С. 22-26.

3. Козак С.В. Комунікативні стратегії як засіб маніпулятивного впливу в англomовних прес-релізах. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : «Філологічна». 2012. Вип. 23. С. 68-70.

4. Postman N. The Humanism of Media Ecology. Proceedings of the Media Ecology Association, Volume 1, 2000. P. 10-16.

Джерела ілюстративного матеріалу:

5. Affentranger Z. Wen Putin zum Töten und Sterben ausschickt. Süddeutsche Zeitung, 3.05.2022. Режим доступу: <https://www.sueddeutsche.de/politik/ukraine-russische-soldaten-herkunft-1.5576695>.

6. Buchwald S. Das verlorene Lachen. Süddeutsche Zeitung, 7.05.2022. Режим доступу: <https://www.sueddeutsche.de/muenchen/muenchen-ukraine-daria-onyshchenko-kundgebungen-1.5579254>.

7. Dreisbach S. Wurde ein russisches Schiff mit Hilfe aus Washington versenkt? FAZ, 06.05.2022. Режим доступу: <https://www.faz.net/aktuell/ukraine-konflikt/wurde-ein-russisches-schiff-mit-hilfe-washingtons-versenkt-18011511.html>.

8. Hinz D., Schläfer E. „Eine Vermieterin redete nicht mehr mit uns, als sie hörte, dass wir Ukrainer sind“. FAZ, 07.05.2022. Режим доступу: https://www.faz.net/aktuell/ukraine-konflikt/ukrainer-ueber-den-krieg-von-diskriminierung-und-heimweh-18010721.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2.

9. Klein O. Schwere Waffen für die Ukraine: Sind deutsche Panzer eine schnelle Hilfe? ZDF, 15.04.2022. Режим доступу: <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/waffenlieferungen-militaer-ukraine-krieg-russland-100.html>.

10. Kurkov A. Flucht vor den russischen Horden. FAZ, 10.05.2022. Режим доступу: <https://www.faz.net/aktuell/ukraine-konflikt/der-schriftsteller-andrej-kurkow-ueber-den-krieg-in-der-ukraine-18017549.html?premium>.

11. Von Randow G. Putins Rache an der Geschichte. Zeit Online, 25.02.2022. Режим доступу: <https://www.zeit.de/kultur/2022-02/wladimir-putin-russland-ukraine-krieg-geschichte-geopolitik/komplettansicht>.

12. Wagner L. So streut Russland Zweifel: Taktiken der Propaganda im Ukraine-Krieg. ZDF, 04.05.2022. Режим доступу: <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/propaganda-falschinformationen-ukraine-krieg-russland-100.html>.